

Перевезення зернових вантажів залізничним транспортом

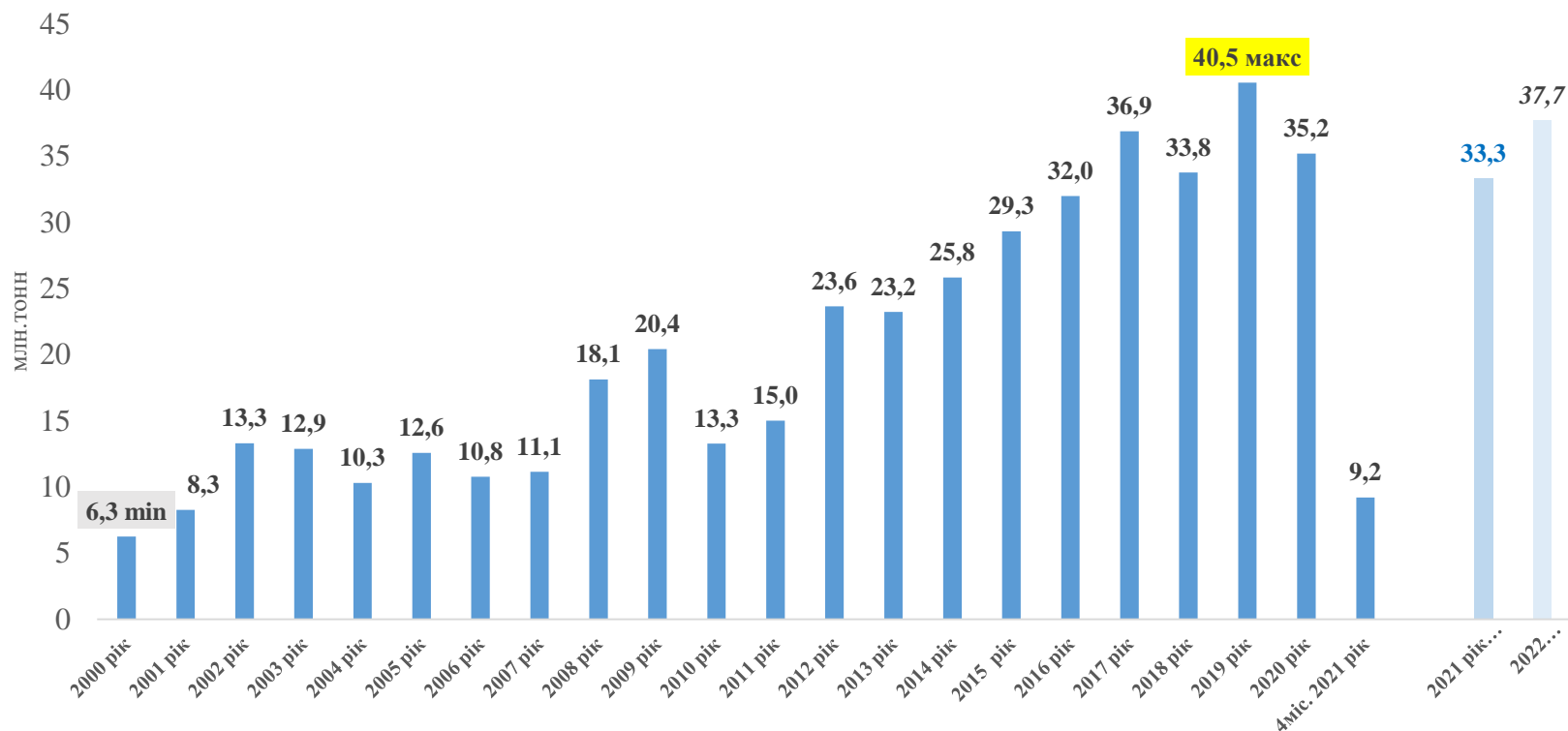
Доповідач:

Валерій Ткачов
заступник директора Департаменту
комерційної роботи АТ «Укрзалізниця»

I. Поточний стан перевезень зернових вантажів залізничним транспортом

Обсяги перевезень зерна і продуктів помелу залізничним транспортом України у 2020 році склали 35,2 млн. тонн (-5,3 млн. тонн до 2019 року).

За 4 місяці 2021 року перевезення склали 9,2 млн. тонн (-3,7 млн. тонн до аналогічного періоду 2020 року).

Основною причиною зменшення перевезень зернових вантажів залізницями у 2020 році стало:

- ❖ скорочення виробництва зернових у 2020/21 МР на 10 млн. тонн до 64,9 млн.;
- ❖ переорієнтація на автомобільний транспорт;
- ❖ посилення конкуренції на зовнішніх ринках.

II. Прогноз перевезень зернових вантажів залізничним транспортом:

1) Довгостроковий (2021-2035 рр)

БАЗОВИЙ

■ внутрішні ■ експорт ■ імпорт ■ транзит

56 892

35 197

44 532

50 755

388

214

38 406

44 145

49 583

30 449

4 432

5 738

6 222

6 796

2020

2025

2030

2035

- Значне збільшення експорту зернових за рахунок позитивної динаміки урожайності

частка перевезень залізничним транспортом розрахована на основі середнього значення за період 2017-2020 років. Додатково розроблено прогноз збільшення частки перевезень зернових залізницею у разі проведення ефективної маркетингової політики УЗ з залучення додаткових вантажів та покращення вагового контролю автотранспорту

ОПТИМІСТИЧНИЙ

■ внутрішні ■ експорт ■ імпорт ■ транзит

52 597

35 197

43 305

48 229

442

214

36 631

40 495

43 320

30 449

4 432

6 267

7 309

8 662

2020

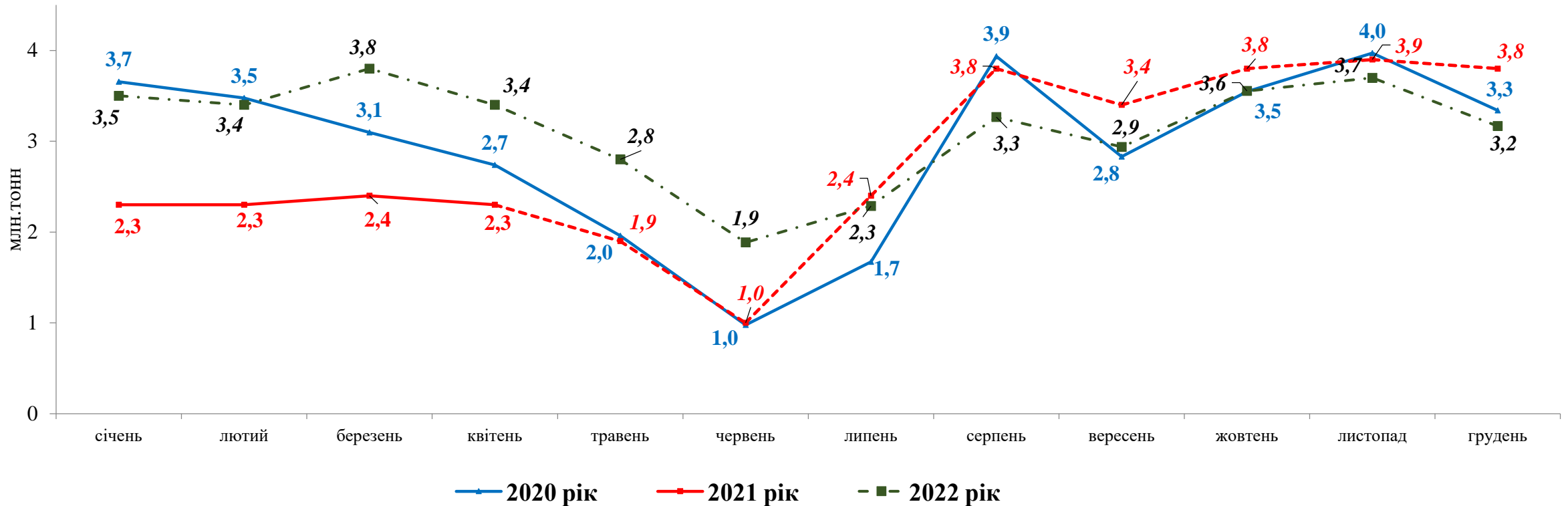
2025

2030

2035

- Сповільнення експорту зернових за рахунок збільшення в 2 рази до 2035 року попиту вітчизняного бізнесу з переробки зернових

2) Середньостроковий прогноз перевезень зернових вантажів (2021-2022 рр.) - з урахуванням поточної ситуації на внутрішньому та зовнішніх ринках

За попередніми розрахунками перевезення зернових вантажів очікується на рівні:

у **2021 році** - 33,3 млн. тонн (-4% до 2020 році),

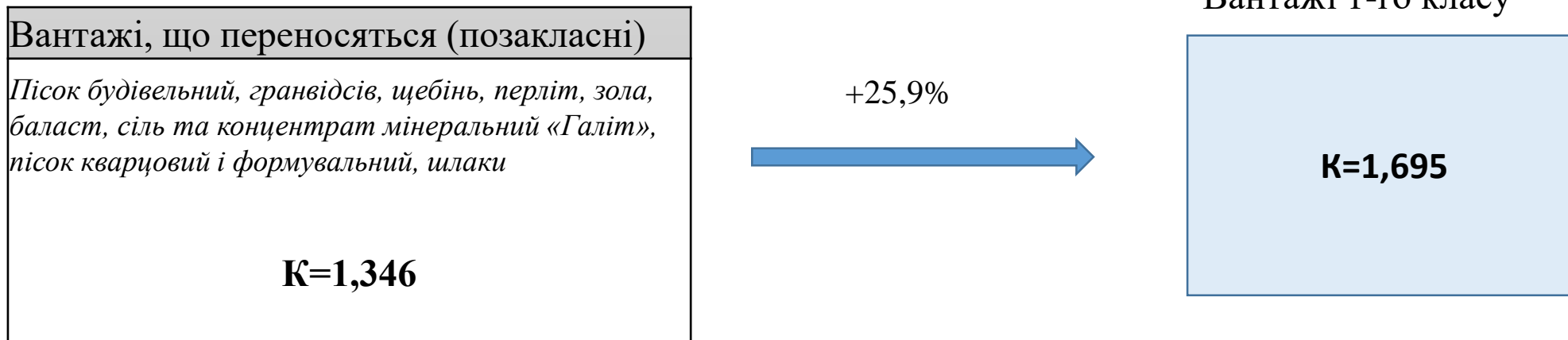
у **2022 році** - 37,7 млн. тонн (+11% до 2021 року)

III. Тарифні ініціативи АТ «Укрзалізниця»

5

- АТ «Укрзалізниця» направлено на розгляд і погодження до Мінінфраструктури тарифну ініціативу щодо зміну рівня тарифів шляхом встановлення тарифів на рівні вантажів 1-го тарифного класу для вантажів позакласної групи;

- Мінінфраструктури розглядає необхідність розробки проєкту наказу «Про внесення змін до Коефіцієнтів, що застосовуються до Збірника тарифів на перевезення вантажів залізничним транспортом у межах України та пов'язані з ними послуги» **передбачено зміну рівня тарифів шляхом встановлення тарифів на рівні вантажів 1-го тарифного класу для вантажів позакласної групи.** Підвищення тарифів на перевезення вантажів позакласної групи становитиме +25,9%.

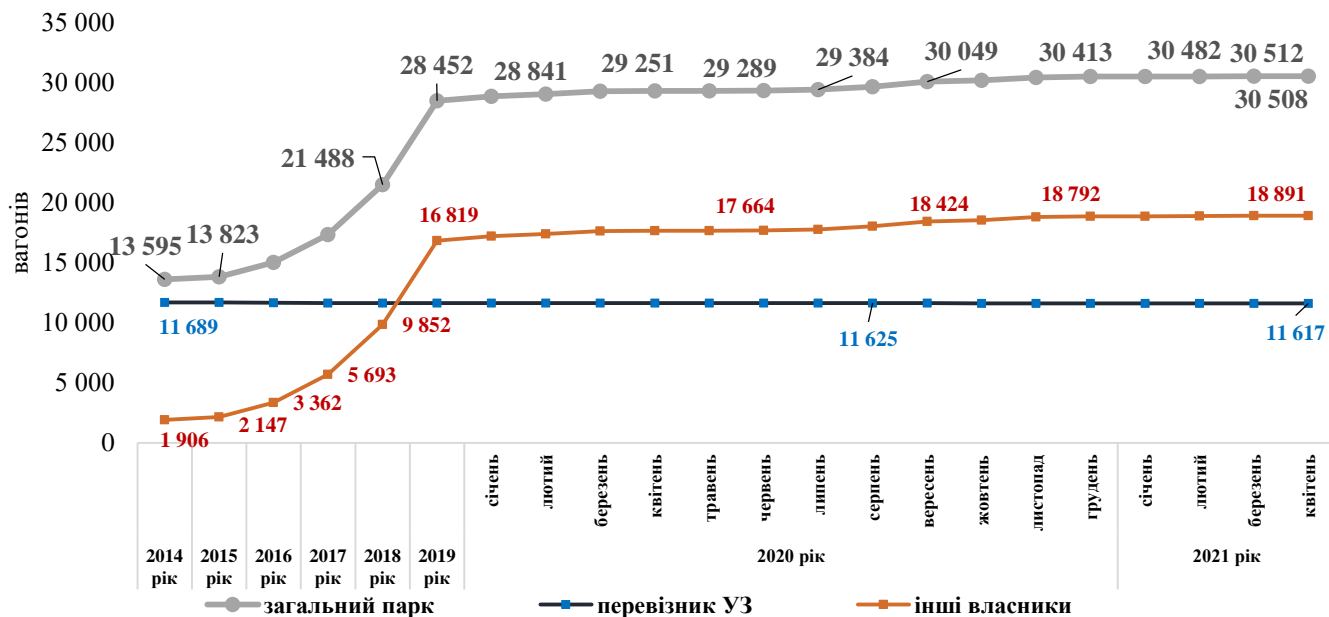

IV. Основні проблеми перевезення зернових вантажів залізницею:

- 4.1 Профіцит зерновозів на ринку;
- 4.2 Ринкова ставка плати за користування зерновозами нижче економічно обґрунтованого рівня – власники фактично отримують збитки від експлуатації зерновозів;
- 4.3 Розкрадання зернових вантажів, розукомплектування вагонів;
- 4.4 Переорієнтація зернових вантажів на автомобільний транспорт;
- 4.5 Знос інфраструктури та рухомого складу АТ «Укрзалізниця»;
- 4.6 Низька пропускна спроможність припортових залізничних станцій.

4.1 Профіцит зерновозів на ринку

Інформація щодо парку зерновозів у 2014-2021 рр.

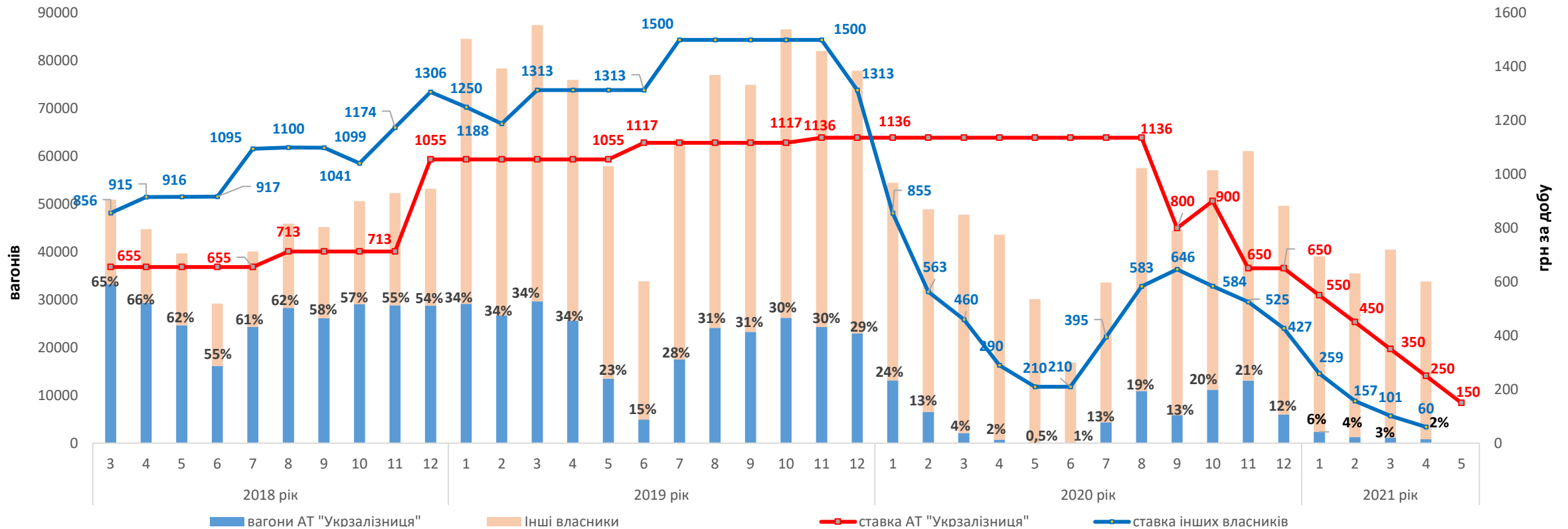

З 2014 року на ринку спостерігається стійка динаміка збільшення приватного парку зерновозів інших власників, що негативно позначається на роботі вагонів перевізника АТ «Укрзалізниця». Так, парк зерновозів інших власників за 6 років (з 2014 року) збільшився майже в 10 разів, при цьому парк перевізника АТ «Укрзалізниця» залишається майже незмінним.

Загальний парк зерновозів АТ «Укрзалізниця» становить 30 512 вагонів, з них парк вагонів-зерновозів власності АТ «Укрзалізниця» становить 11 617 вагонів, або 38% від загального парку зерновозів. Парк інших власників становить 18 891 одиниць, або 62%.

4.2 Ринкова ставка плати за користування зерновозами нижче економічно обґрунтованого рівня

Динаміка навантаження у зерновози, у т.ч. власності
АТ «Укрзалізниця», плати за користування та орендних ставок для зерновозів

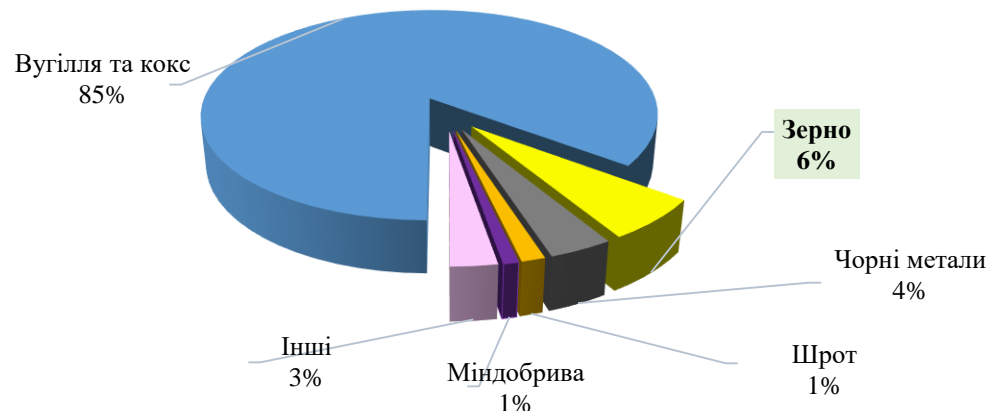
Ставка плати за використання власного зерновоза перевізника АТ «Укрзалізниця» у травні поточного року встановлена на рівні 150 грн/добу без ПДВ, що майже на рівні маржинальної, тобто такої, що дорівнює фактичному рівню витрат на утримання вагона – (111 грн/добу без ПДВ).

4.3 Розкрадання зернових вантажів

2020 рік

Загальний збиток від незбережених перевезень вантажів склав 57,0 млн. грн. (+23,9 млн. грн. або +70% у порівнянні з 2019 роком)

Розподіл збитку між основними родами вантажів у 2020 році (тис. грн)

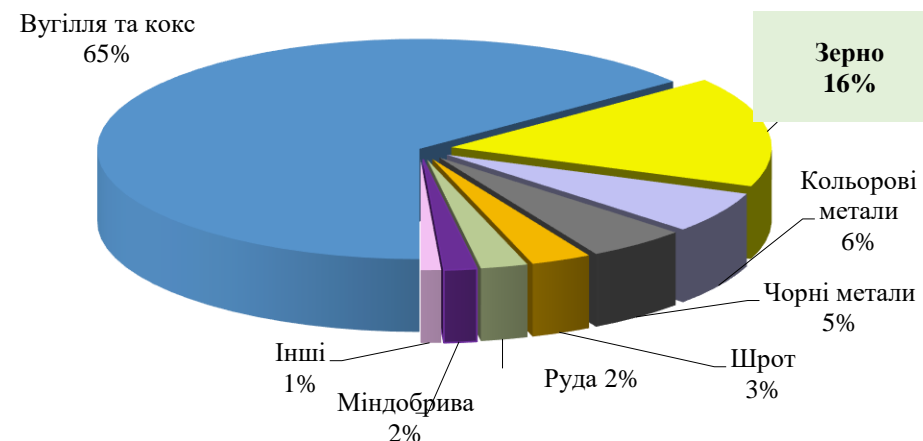

У порівнянні з 2019 роком спостерігається двократне зростання збитку від незбереженості зерна. **Всього у 2020 році складений 461 акт на недостачі зернових орієнтовною вартістю 9,9 млн. грн. (проти 131 акта на 3,3 млн. грн. за підсумками 2019 року).** Орієнтовна вартість недостач зросла проти 2019 року вже у 3 рази.

1 квартал 2021 року

Загальний збиток від незбережених перевезень вантажів склав 9,0 млн. грн проти 11,4 млн. грн (-2,4 млн. грн або -21% у порівнянні до 1 кв. 2020 р.)

Розподіл збитку між основними родами вантажів у 1 кв. 2021 році (тис. грн)

За підсумками 1 кв. 2021 р. збиток від незбереженості зерна склав 1,5 млн. грн. (збільшився у 17,5 разів). **Було складено 117 комерційних актів на орієнтовну суму 3,1 млн. грн. (проти 45 актів на 0,9 млн. грн. за 3 міс. минулого року).** Орієнтовна вартість недостач збільшилися у порівнянні з аналогічним періодом минулого року у 3 рази.

Заходи щодо забезпечення збереженості вантажів у 2020 році

10

- з 01.07.2020 набрав чинності **спільний наказ МВС та Мінінфраструктури від 02.03.2020 № 204/175** про затвердження Порядку взаємодії органів (підрозділів) поліції з підрозділами АТ «Укрзалізниця»

- для запобігання крадіжкам зернових вантажів вагоноремонтні підприємства АТ «Укрзалізниця» було зобов'язано при виконанні ремонтів у обсягах КР, ДР вагонів-зерновозів моделей 11-739 та 19-752 власності АТ «Укрзалізниця» в обов'язковому порядку з 01.01.2018 проводити модернізацію за проектом К06.17-00.00.00.0-00 «Модернізація вагона-хопера для зерна моделей 11-739 і 19-752», розробленого СП «Київське ПКТБ РС» філії «НДКТІ» АТ «Укрзалізниця»
Так, з 2018 року модернізація виконана в кількості 8 662 од., що становить 75% від парку зерновозів перевізника АТ «Укрзалізниця»

Плани на 2021 рік

Активізувати взаємодію з органами Національної поліції (з урахуванням положень спільного наказу МВС та Мінінфраструктури від 02.03.2020 № 204/175)

Повторне звернення в МІУ для розгляду проекту щодо посилення відповідальності за «втручання в роботу залізничного транспорту» (посилення адміністративної відповідальності за крадіжки й пошкодження елементів залізничної інфраструктури).

Проведення спільної оперативної роботи Нацполіції та ВОХР щодо протидії організованим злочинним угрупованням

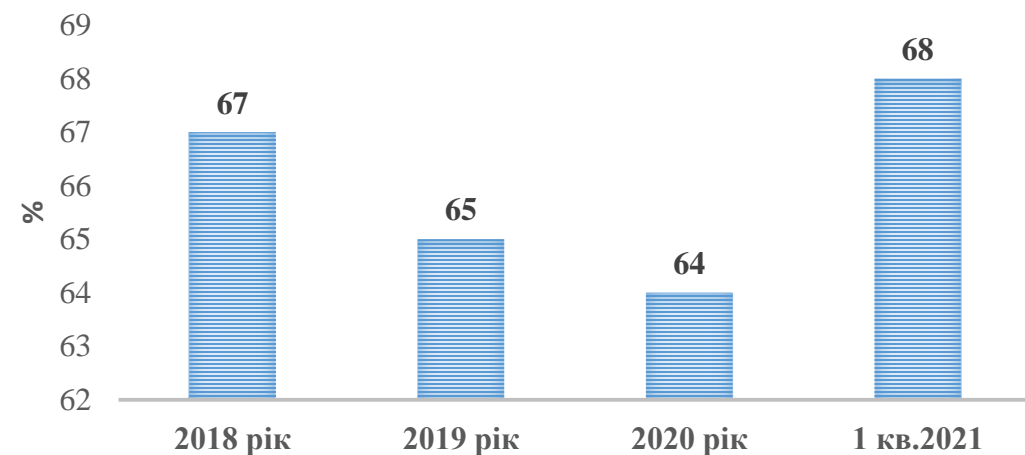
4.4 Переорієнтація зернових вантажів на автомобільний транспорт

Вантажопотік, включаючи
ввіз з полів

Транспорт	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік
Авто	88,5	101,7	109,3	94,7
Залізниця	35,7	32,9	40,5	35,2
Річка	2,7	3,1	4,9	3,5
Всього	126,9	137,7	154,3	133,6

за даними Zernovoz.ua

Частка перевезень зернових вантажів у напрямку портів у
загальних обсягах вантажопереробки в портах

Підтримка посилення габаритно-вагового контролю (законопроект № 3742 та 3743) – дозволить переорієнтувати перевезення вантажів з автомобільного на залізничний транспорт.

V. Запроваджені заходи з покращення перевезень вантажів у 2020 році

Зняття обмежень по відправленню вантажів

- з вересня 2020 року було призупинено дію Довідника станцій з незначним обсягом роботи
- 04.02.2021 рішенням правління Товариства був відмінений затверджений раніше «Порядок проведення рейтинг-аналізу діяльності вантажних станцій АТ «Укрзалізниця».

Запровадження ринкового механізму перегляду ставок

- 30.12.2020 рішенням правління АТ «Укрзалізниця» було затверджено **Порядок № 5** визначення та перегляду ставок плати за використання власних вагонів перевізника АТ «Укрзалізниця» в процесі надання послуг з перевезення вантажів

Робота з відправниками/одержувачами

- на регіональних філіях керівників дирекцій залізничних перевезень було зобов'язано активно проводити роботу з основними вантажоутворюючими підприємствами
- проведення онлайн-зустрічей з основними клієнтами

Довгострокові контракти

- рішенням правління АТ «Укрзалізниця» від 04.06.2020 був запроваджений **проект щодо організації перевезень з узгодженими строками та обсягами і затвержені ставки плати за використання власних вагонів перевізника під час дії договору (додаток 1-8 до договору)**

VI. План заходів на 2021 рік (орієнтовний)

6.1 Збільшення обсягів перевезень вантажів олійно-жирової промисловості, продуктів переробки та продукції мукомельної промисловості;

6.2 Переключення обсягів з автомобільного транспорту на залізничний на коротких відстанях (200-300 км) шляхом уніфікації тарифів з урахуванням перегляду коефіцієнту К, KL;

6.3 Стимулювання перевантаження зернових вантажів з автомобільного на залізничний транспорт за «прямим варіантом», у т.ч. за участю перевантажувального бункера типу «ковчег»;

6.4 Нові послуги – продукти для учасників зернового ринку:

❖ *Надання єдиного тарифу (комплексної ставки) для перевезення зернових вантажів із залізничних станцій (зернових) до портів*

❖ *Проведення електронних аукціонів щодо продажу послуги перевезення з узгодженими строками та обсягами у власних вагонах зерновозах перевізника АТ «Укрзалізниця» із застосуванням електронної торгової системи «ProZorro.Продажі» відповідно до додатку 1.9.*

або

❖ *Передача зерновозів в оренду.*

6.5 Внутрішні організаційні заходи АТ «Укрзалізниця» з покращення зернової логістики.

Вищезазначені заходи можливі лише після прийняття відповідних рішень правлінням АТ «Укрзалізниця»!!!

6.1 Збільшення обсягів перевезень вантажів олійно-жирової промисловості, продуктів переробки та продукції мукомельної промисловості:

- Надання 20% знижки до залізничного тарифу Тарифної комісією УЗ під гарантовані обсяги перевезень насіння соняшнику, з огляду на меншу питому вагу і, відповідно, менше завантаження порівняно із зерном (насіння - 400-420 кг/м³, зернові - 680-750 кг/м³);
- Стимулювання «здвоєних операцій» (вивантаження сировини – навантаження готової продукції), в тому числі при експортних перевезеннях.

6.2 Переключення обсягів з автомобільного транспорту на залізничний на коротких відстанях (200-300 км) шляхом уніфікації тарифів з урахуванням перегляду коефіцієнту K , KL (коефіцієнту, що коригує вартість перевезення залежно від інтенсивності вантажних операцій);

Вищезазначені заходи можливі лише після прийняття відповідних рішень правлінням АТ «Укрзалізниця»!!!

6.3 Симулювання перевантаження зернових вантажів з автомобільного на залізничний транспорт за «прямим варіантом» у т.ч за участю перевантажувального бункера типу «ковчег» - що, в свою чергу, здешевить вартість доставки зерна та скоротить терміни доставки за рахунок уникнення складських послуг.

6.4 Нові послуги – продукти для учасників зернового ринку:

❖ **Надання єдиного тарифу («комплексної ставки») для перевезення зернових вантажів із залізничних станцій (зернових) до портів, який включатиме:**

- залізничний тариф;
- ставку плати за використання зерновозом перевізника АТ «Укрзалізниця»;
- плату за користування вагонів перевізника АТ «Укрзалізниця» під час виконання вантажних операцій.

❖ **Проведення електронних аукціонів щодо продажу послуги перевезення з узгодженими строками та обсягами у власних вагонах зерновозах перевізника АТ «Укрзалізниця» із застосуванням електронної торгової системи «ProZorro.Продажі» відповідно до додатку 1.9. Наразі проводиться вивчення попиту клієнтів**

або

❖ **Передача зерновозів в оренду**

Розглядається можливість передачі по договору оренди хопер-зерновозів перевізника АТ «Укрзалізниця» на строк від одного року із застосуванням електронної торгової системи «ProZorro.Продажі».

Вищезазначені заходи можливі лише після прийняття відповідних рішень правлінням АТ «Укрзалізниця»!!!

6.5 Організаційні заходи

1. Призначення відповідальної особи в АТ «Укрзалізниця» за роботу з учасниками зернового ринку;
2. Перевірка готовності локомотивного парку до «пікових навантажень» та його розподіл. Перевірка маневрової тяги – наявність та технічний стан;
3. Проведення заходів щодо готовності під'їзних колій і станцій примикання до перевезень зернових вантажів нового врожаю – задача максимально зняти будь-які обмеження для навантаження;
4. Проведення ревізійної перевірки пропускної спроможності припортових станцій. Основна задача – максимально розширити «вузькі місця» у напрямку припортових станцій;
5. Провести ревізію договірної бази АТ «Укрзалізниця». Основа мета - максимально спростити договірну роботу з клієнтами.

VII. Переваги і недоліки транспортування зерна і продуктів помелу залізничним транспортом

17

Переваги:

для відправників/одержувачів:

1. Більша вантажопідйомність залізничного транспортного засобу (вагон: 65-70 тонн, авто: 22-35 тонн) та відповідно менша кількість вантажних операцій (у порівнянні з автомобільним);
2. Менша залежність від погодних умов, часу доби і сезону;
3. Менша вартість перевезень зернових вантажів (на відстань більше 150 км);

Додаткові переваги для населення та економіки в цілому:

- а) Високий рівень екологічної безпеки (менше кількість викидів CO₂ у порівнянні з автомобільним);
- б) Збереженості автошляхів України.

Недоліки:

1. Тарифна відстань перевезень залізницею не завжди менша (перевезення відбуваються за планом формування) – відстань транспортування зі станції відправлення до станції призначення залізничним та автомобільним транспортом може значно відрізнятись;
2. Більша нормативна втрата вантажу - на залізничному транспорті - 0,5% від маси вантаж), на автомобільному лише 0,17-0,19%.
3. Складне адміністрування надання послуг з організації перевезень залізничним транспортом (планування, договір та ін).

7.1 Тарифи на перевезення зернових вантажів залізничним транспортом

18

Порівняння тарифів на перевезення зернових вантажів у зерновозах АТ «Укрзалізниця» та інших власників (завантаження 65 тонн)

Відстань перевезення, км	Тариф УЗ у разі самостійного відвантаження виробником (вагони перевізника АТ «Укрзалізниця»)						Тариф інших власників+винагорода експедитора+приватна охорона (вагони інших власників)								Різниця УЗ та інші власники, грн/тонну
	інфраструктурна складова, грн/вагон	вагонна складова (середня ставка з вересня 2020 650 грн/добу), грн/вагон	додаткові збори на станції відправлення та призначення, грн/вагон	ЗПУ, грн/вагон (7 ЗПУ по 65 грн/шт)	Разом, грн/тонну	Разом, грн/т-км	інфраструктурна складова, грн/вагон	вагонна складова (ставка ринкова середня за липень-грудень 2020 450грн/добу) грн/вагон	додаткові збори на станції відправлення, грн/вагон	охорона, грн/тонну	винагорода експедитора, грн/вагон	ЗПУ, грн/вагон (7 ЗПУ по 65 грн/шт)	Разом, грн/тонну	Разом, грн/т-км	
100	4299	2600	2200	455	147	1,47	4299	900	2200	25	1200	455	164	1,64	-17
150	5331	2600	2200	455	163	1,09	5331	900	2200	25	1200	455	180	1,20	-17
200	5818	2600	2200	455	170	0,85	5818	900	2200	25	1200	455	188	0,94	-17
250	6863	3900	2200	455	206	0,83	6863	1800	2200	25	1200	455	218	0,87	-11
300	7547	3900	2200	455	217	0,72	7547	1800	2200	25	1200	455	228	0,76	-11
350	8471	3900	2200	455	231	0,66	8471	1800	2200	25	1200	455	242	0,69	-11
400	9458	3900	2200	455	246	0,62	9458	1800	2200	25	1200	455	258	0,64	-11
450	9947	5200	2200	455	274	0,61	9947	2700	2200	25	1200	455	279	0,62	-5
500	10915	5200	2200	455	289	0,58	10915	2700	2200	25	1200	455	294	0,59	-5
550	11875	5200	2200	455	304	0,55	11875	2700	2200	25	1200	455	309	0,56	-5
600	12351	5200	2200	455	311	0,52	12351	2700	2200	25	1200	455	316	0,53	-5
650	12985	6500	2200	455	341	0,52	12985	3600	2200	25	1200	455	339	0,52	1
700	13776	6500	2200	455	353	0,50	13776	3600	2200	25	1200	455	352	0,50	1

Висновок. Перевезення зернових вантажів у зерновозах перевізника АТ «Укрзалізниця» дешевше (від 5 до 17 грн/тонн) на відстані до 650 км

Порівняння тарифів на перевезення зернових вантажів залізничним транспортом у порівнянні з автотранспортом (період серпень-грудень 2020 року) 19

Відстань перевезення, км	Тариф УЗ у разі самостійного відвантаження виробником		Тариф інших власників+винагорода експедитора+приватна охорона		Автотранспорт				Різниця							
	Разом, грн/тонну	Разом, грн/т-км	Разом, грн/тонну	Разом, грн/т-км	Каргілл, (без перевантаження)		Кернел, грн/тонну (з перевантаження у Кропивницькому)		Вагони перевізника АТ та автотранспорт, грн/тонну		УЗ та автотранспорт, грн/т-км		Вагони Інших власників та автотранспорт, грн/тонну		Інші власники та автотранспорт, грн/т-км	
					грн/т-км	грн/тонн у	грн/тонн у	грн/т-км	у порівняння з Каргілл	у порівняння з Кернел	у порівняння з Каргілл	у порівняння з Кернел	у порівняння з Каргілл	у порівняння з Кернел	у порівняння з Каргілл	у порівняння з Кернел
100	147	1,47	164	1,64	2,17	174	144	1,44	-27	3	-0,70	0,03	-9	20	-0,53	0,20
150	163	1,09	180	1,20	1,97	236	204	1,36	-74	-41	-0,88	-0,28	-56	-24	-0,77	-0,16
200	170	0,85	188	0,94	1,92	307	228	1,14	-137	-58	-1,07	-0,29	-120	-40	-0,98	-0,20
250	206	0,83	218	0,87	1,83	366	257	1,03	-160	-50	-1,00	-0,20	-148	-39	-0,96	-0,16
300	217	0,72	228	0,76	1,76	422	294	0,98	-205	-77	-1,04	-0,26	-194	-66	-1,00	-0,22
350	231	0,66	242	0,69	1,73	484	326	0,93	-253	-95	-1,07	-0,27	-242	-84	-1,04	-0,24
400	246	0,62	258	0,64	1,59	509	362	0,90	-262	-115	-0,97	-0,29	-251	-104	-0,95	-0,26
450	274	0,61	279	0,62	1,59	572	417	0,93	-299	-143	-0,98	-0,32	-294	-138	-0,97	-0,31
500	289	0,58	294	0,59	1,59	636	468	0,94	-347	-180	-1,01	-0,36	-342	-175	-1,00	-0,35
550	304	0,55	309	0,56	1,46	642	495	0,90	-339	-192	-0,91	-0,35	-334	-187	-0,90	-0,34
600	311	0,52	316	0,53	1,46	701	561	0,93	-390	-250	-0,94	-0,42	-385	-245	-0,93	-0,41
650	341	0,52	339	0,52	1,46	759	587	0,90	-419	-246	-0,94	-0,38	-420	-247	-0,94	-0,38
700	353	0,50	352	0,50	1,46	818	630	0,90	-465	-277	-0,96	-0,40	-466	-278	-0,96	-0,40

Висновок. Загалом, перевезення зернових вантажів у зерновозах перевізника АТ «Укрзалізниця» та інших власників, починаючи із 150 км ,дешевше ніж автотранспортом (за умови однакової відстані перевезення)

VIII. Необхідні зовнішні заходи для підтримки залізничних перевезень (у т.ч. і для перевезень зернових вантажів)

8.1 Затвердження законопроекту №3742 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань здійснення габаритно-вагового контролю», покликаний законодавчо закріпити можливість фіксації порушень габаритно-вагових параметрів в автоматичному режимі та **№3743** «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо окремих питань здійснення габаритно-вагового контролю».

Дозволить переорієнтувати перевезення вантажів з автомобільного на залізничний транспорт

8.2 Затвердження законопроекту «Про затвердження Порядку встановлення заборони експлуатації вантажних вагонів на залізничному транспорті».

Необхідно внести зміни!!!

1. Списання вагонів всіх власників запровадити для всіх вагонів з перевищенням граничного строку служби (для ЗРВ - 39 років) після проведення їх технічної діагностики;
2. Проводити капітальний ремонт (КРП) вантажного вагона з продовженням строку служби кожні 5 років (замість 3 запропонованих у проекті).

Так, відповідно до останньої редакції проекту, з 2021 по 2025 рік повинні бути 8,9 тис. зерновозів власності перевізника АТ «Укрзалізниця» (або 98,7% від усіх списаних зерновозів).

Тобто, загальний парк зерновозів скоротиться, в першу чергу, за рахунок вагонів перевізника АТ «Укрзалізниця»

Дякую за увагу!